

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právní novinky v roce 2025, část první - rodinné právo

V roce 2024 bylo provedeno mnoho signifikantních změn napříč mnoha zákony a další značné změny se očekávají v průběhu roku 2025. Obecně je cílem změn modernizace předpisů, zjednodušení procesů, upřesnění nejasností, ochrana obětí násilí, zrovnoprávnění, ochrana před novými hrozbami a také implementace evropského práva. V první části se článek zaměřuje na změny v rodinném právu.

1. Novela upravující rozvody, rozvodové řízení, péči o dítě a nepřijatelnost tělesného trestání dětí.

Návrh tohoto zákona prošel ke konci roku 2024 podrobnou rozpravou a je velmi pravděpodobné, že nabude účinnosti během roku 2025.

1.1. Úprava rozvodů

Novela upouští v rozvodovém řízení manželů od požadavku zjišťování příčin rozvratu manželství. Podle vlády je tento přístup již společensky překonán a jde jen o formalitu, která komplikuje, prodražuje a prodlužuje rozvodové řízení.

§ 756 Občanského zákoníku má nově normovat, že soud příčiny rozvratu zjišťuje, jen je-li manželem, který návrh na rozvod nepodal, tvrzeno, že je dán důvod pro zamítnutí návrhu podle § 755 odst. 2 písm. b) Občanského zákoníku – tj. důvod pro zamítnutí rozvodu manželství pro zájem manžela, který se na rozvratu manželství převážně nepodílel a kterému by byla rozvodem způsobena zvláště závažná újma s tím, že mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství.

Zjišťování rozvratu manželství je dále definitivně odstraněno i u smluveného rozvodu v § 757 Občanského zákoníku. Smluvený rozvod je nová legální definice rozvodu, kdy je rozvodové řízení zahájeno oběma manžely, resp. se druhý manžel připojil k návrhu prvního; a manželé dosáhli dohody ohledně úpravy svých záležitostí – tj. péče o dítě, vypořádání majetku, bydlení či výživné. Nově je u tohoto typu rozvodu odstraněna podmínka, že spolu manželé již déle než 6 měsíců nežijí; dle vlády jde o překonanou podmínku, která se v rozvodových řízeních stejně v praxi vůbec nezkoumá, a není tak důvod mít ji v zákoně.

Rozvodové řízení je podle § 398a a § 468a zákona o zvláštních řízeních soudních spojeno s řízením o péči o nezletilé dítě manželů. Zákon k tomu dává možnost řízení rozdělit, pokud je to vhodné. Je také dána možnost soudu svolat jiný soudní rok jinde než v jednacím síni, a to z důvodu vytvoření méně formální a méně konfliktní atmosféry.

1.2. Péče o děti

Návrh zákona v souvislosti s péčí o dítě po rozvodu manželství v § 907 občanského zákoníku opouští pojmy svěření dítěte do péče jednoho rodiče, do střídavé péče a do společné péče. Nově se normuje

obecně to, že soud určí rozsah péče každého z rodičů, a to s uvážením zájmu dítěte. Podle vlády jsou zrušované pojmy totiž spojeny s negativními konotacemi ve společnosti, a proto je lepší jejich zrušení a nahrazení neutrálním rozsahem péče každého z rodičů.

V praxi dochází k negativnímu jevu, kdy v případě svěřeni dítěte do péče jednoho rodiče či do střídavé péče jeden z těchto rodičů negativně ovlivňuje vztah dítěte ke druhému rodiči. V § 889 občanského zákoníku se proto má nově normovat, že pokud nežijí rodiče dítěte spolu, musí se zdržet všeho, co narušuje vztah dítěte ke druhému rodiči nebo co výchovu dítěte ztěžuje. Brání-li rodič bezdůvodně trvale či opakovaně druhému rodiči v péči o dítě, je takové chování důvodem pro nové rozhodnutí soudu o úpravě poměrů dítěte.

V úpravě řízení soudu v péči o nezletilé se nově v § 465a a § 465b zákona o zvláštních řízeních soudních zakotvuje možnost soudu vydat prozatímní rozhodnutí o poměrech dítěte, a to v případě, kdy sice nejsou důvody pro vydání předběžného opatření, avšak je v zájmu dítěte, aby jeho poměry byly zatímne upraveny. Toto rozhodnutí je možné vydat i před zahájením řízení ve věci samé, a pokud lze řízení zahájit i bez návrhu, lze prozatímní rozhodnutí vydat i bez návrhu. Úprava požaduje možnost účastníků i nezletilého se k věci vyjádřit. V prozatímním rozhodnutí je též třeba zohlednit dohodu rodičů. Pokud návrh na vydání prozatímního rozhodnutí trpí vadami, soud jej rovnou odmítne. Soud musí o návrhu rozhodnout nejpozději do 3 měsíců. Proti rozhodnutí o vydání prozatímního rozhodnutí se nelze odvolat, lze se však odvolat proti rozhodnutí o jeho prodloužení, o jeho změně nebo o jeho zrušení.

Dále má být v § 475 zákona o zvláštních řízeních soudních výslovně zakotvena možnost soudu zahájit řízení o péči o nezletilé i bez návrhu v případě, kdy dojde ke změně poměrů, a to pokud se rodiče na svých právech a povinnostech nedohodnou.

Velmi zásadní je úprava výchovných prostředků rodičů vůči dětem v § 858 a § 884 Občanského zákoníku. Podle stávající úpravy není možné užít takové výchovné prostředky, které se dotýkají důstojnosti dítěte. K tomu má přibýt nevyvratitelná domněnka, dle které platí, že lidské důstojnosti dítěte se dotýká tělesné trestání, působení duševního strádání nebo jiné ponižující opatření.

Novela dále mění koncepci pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti, toto bylo dosud bráno jako nikoli trestající opatření užívané v případě, kdy rodiči bránila ve výkonu jeho rodičovské odpovědnosti závažná okolnost. Nově však mají soudy možnost pozastavit výkon rodičovské odpovědnosti i v případech, hrozí v důsledku jejího výkonu narušení citového nebo psychického vývoje dítěte. Jde patrně o propojení s výše zmíněným zákazem fyzických trestů, kdy je možné v případě těchto zakázaných výchovných prostředků pozastavit rodiči výkon rodičovské odpovědnosti.

Ohledně postoupení pohledávek z titulu vyživovací povinnosti dodnes nepanuje jasná shoda na tom, zda lze takovou pohledávku postoupit. Novela má tak výslovně zakotvit, že takovou pohledávku lze za úplatu postoupit (§ 921a občanského zákoníku), s tím že i takto postoupená pohledávka je stále předností pohledávkou v oblasti výkonu rozhodnutí (§ 279 občanského soudního řádu). Dle vlády je důvodem zlepšit postavení věřitelů tím, že mají možnost postoupit pohledávku na jinou osobu, která může být ve vymáhání úspěšnější. Jelikož však společnosti vymáhající pohledávky vždy kupují pohledávky jen za část jejich skutečné hodnoty, panuje mezi některými odborníky obava, zda bude tento přístup skutečně efektivní a spravedlivý.

2. Partnerství

Novela občanského zákoníku a dalších zákonů ohledně institutu partnerství nabyla účinnosti 1. ledna 2025.

Registrované partnerství byla nahrazeno partnerstvím, o kterém § 655 občanského zákoníku stanoví, že jde o trvalý svazek dvou lidí stejného pohlaví, který se uzavírá stejným způsobem jako manželství. Nestanoví-li zákon nebo jiný právní předpis jinak, vztahují se na partnerství a práva a povinnosti partnerů ustanovení o manželství, právech a povinnostech manželů, vdovách a vdovcích obdobně.

Není již možné uzavřít další registrované partnerství podle zákona o registrovaném partnerství, nýbrž je možné uzavřít partnerství podle občanského zákoníku. Registrovaná partnerství uzavřená před novelou budou i nadále existovat.

Je též výslovně umožněno, aby partner osvojil dítě svého partnera.

3. Změna pohlaví

Dne 1. 7. 2025 nabude účinnosti derogační výrok nálezu ústavního soudu (Pl. ÚS 52/23, ze dne 24. dubna 2024), který v § 29 občanského zákoníku zrušuje požadavek na chirurgický zákrok při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů při změně pohlaví. Je otázkou, jak se k této změně zákonodárce postaví a jakou úpravou zrušovaná ustanovení nahradí.

Mgr. Lukáš Turner,
advokát

JUDr. Petr Novotný LL.M. et LL.M.,
advokát

VEDEME SVĚTEM PRÁVA

MT Legal s.r.o., advokátní kancelář

Praha | Brno | Ostrava

Tel.: +420 222 866 555

Fax: +420 222 866 546

e-mail: info@mt-legal.com

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)

- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)